

ZÁKON

ze dne 2015,

kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Změna trestního zákoníku

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 360/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 259/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb. a zákona č. 86/2015 Sb., se mění takto:

1. V § 321 odst. 1 se za slovo „státu“ vkládají slova „či jiného cizího činitele“.
2. V § 409 odst. 1 se za slovo „mocí“ vkládají slova „či s cizím činitelem“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Existence Islámského státu (dále jen „IS“; před 29. červnem 2014 známého jako Islámský stát v Iráku a Levantě (ISIL) nebo Islámský stát v Iráku a Sýrii (ISIS) je v rozporu se zásadami lidskosti, na kterých jsou mezinárodní společenství a Česká republika postaveny. IS je salafistická teroristická organizace. Lze ji tedy označit za džihádistickou.

K dnešnímu dni neuznává IS žádný stát na světě, ani Česká republika. To z hlediska českého právního řádu problematizuje trestní stíhání participace na IS. Jak vyplývá z rozboru Tomáše Gřivny, docenta katedry trestního práva právnické fakulty University Karlovy, z 15. března 2015, nový trestní zákoník (dále jen „NTZ“) počítá toliko s trestností nelegální spolupráce se státními entitami. Proto je nezbytné změnit dotčené skutkové podstaty tak, aby se vztahovaly rovněž na teroristické organizace.

Dne 6. května 2015 vláda projednala *zhodnocení možnosti trestního postihu služby občana České republiky v zahraniční ozbrojené entitě, která není armádou jiného státu*, které vypracovalo ministerstvo spravedlnosti. Podle této analýzy je participace na IS podřaditelná pod § 311 NTZ (teroristický útok). Jeho podstatou je útok na ČR, podle § 313 NTZ též cizí stát, nebo mezinárodní organizaci v úmyslu zastrážit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit veřejný úřad jednat, a to kvalifikovaným způsobem. Na základě odstavce 2 je trestné rovněž vyhrožování, veřejné podněcování nebo podpora teroristického útoku. Podle názoru předkladatelů je však podstatou teroristického útoku (terorismu) záškodnictví (sabotáž; někdy je rozlišováno mezi terorismem jako útokem na lidi a záškodnictvím jako útokem na majetek; jiné rozlišení spočívá v tom, že cílem teroru je způsobit strach, zatímco cílem sabotáže je prostý následek), takže standardní službu v ozbrojených silách IS pod ni nelze subsumovat. Jejím hlavním smyslem je totiž vojenská obrana dobytého území, nikoliv zastrásování obyvatelstva. V opačném případě by všichni povstalci byli automaticky teroristy, kterýžto výklad událostí na východě Ukrajiny je nutno považovat za zcela nepřipadný. Platí, že na rozdíl od povstalců záškodníci, tedy rovněž teroristé, nejsou chráněni mezinárodním právem válečným.

Analýza ministerstva spravedlnosti rovněž zmiňuje **kvalifikovaná** jednání: použití zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje (§ 411 NTZ), válečná krutost (§ 412 NTZ) a persekuce obyvatelstva (§ 413 trestního zákoníku). Jejich podstatou je, že se jich bojovník IS může dopustit, ale nikoliv nutně. To by bylo předmětem dokazování. To samé platí pro vraždu (§ 140 NTZ), včetně její kvalifikované podoby, teroru (§ 312 NTZ).

Tématem se rovněž zabýval Jan Klusáček,¹ který mezi kvalifikovaná jednání doplňuje plnění v prostoru válečných operací (§ 414 NTZ). Za základní skutkovou podstatu považuje porušení mezinárodních sankcí (§ 410 NTZ), které však odvisí od toho, zda je daná skupina zařazena do registru OSN a EU.

Vztah k dalším skutkovým podstatám. Ostatní trestné činy postihují obvykle pouze kvalifikované jednání: válečná zrada (§ 320 odst. 1 NTZ) je možná pouze ve stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, genocidium (§ 400 odst. 1 NTZ), útok proti lidskosti (§ 401 odst. 1 NTZ) vyžadují spáchání zločinu proti lidskosti, a to pouze proti civilnímu

¹ <http://www.ceska-justice.cz/blog/jake-jsou-legislativni-moznosti-postihu-sluzby-cechu-v-nepatelskych-vojenskych-organizacich/>

obyvatelstvu; obdobně apartheid a diskriminace (§ 402 odst. 1 NTZ). Co se týká verbálních trestných činů (založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403 NTZ, projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 NTZ, popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 NTZ a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 NTZ), jejich další existence je sporná.

Základní skutkové podstaty, služba v cizích ozbrojených silách (§ 321 NTZ) a styky ohrožující mír (§ 409 NTZ), mají výhodu snazšího dokazování než je u kvalifikovaných skutkových podstat. Místo důkazu, že pachatel spáchal například teroristický útok, by po schválení novely stačilo dokázat pouhý fakt, že voják sloužil u cizího činitele. Je nutno rovněž vzít v potaz, že se jedná o činy spáchané v zahraničí, kde se důkazy pořizují obtížněji. Proto, aby lid měl jistotu, že české OČTR budou schopny postihnout službu v IS, jeví se schválení této novely jako nezbytné.

Změnou, kterou se toho má dosáhnout, je vložení pojmu „cizí činitel“, který je již obsažen v § 309 NTZ (vlastizrada). Podle doktríny se tím rozumí „osoba, která není orgánem nebo institucí cizího státu, není oprávněna jménem státu jednat, ale s ohledem na své ekonomické a politické nebo společenské postavení má významný vliv na politické dění ve své zemi nebo na mezinárodněpolitické dění. Může jít např. o různé nestátní politické instituce, finanční instituce, významné politiky působící vně státních orgánů nebo institucí, významné podnikatele apod. Může se však jednat i o vlivné činitele zahraničních, často mezinárodních teroristických organizací či hnutí“.

Podle zpráv z tisku bojuje v řadách IS až 6000 občanů EU, jak to vyčíslila komisařka Jourová. Otázkou je, zda se do této teroristické organizace zapojí též čeští občané. Evropská unie vyčlení v roce 2015 celkem 68 000 000 korun na vyškolení státních zástupců a dozorců. Zapojen bude Europol a Eurojust. Faktografický přehled vytvořila Michaela Kolářová.²

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah, zejména na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí

Zavedení změn do skutkových podstat bude mít dopad na státní rozpočet; na ostatní veřejné rozpočty nikoliv. Vzhledem k tomu, k dnešnímu dni není známo, že by některý český občan sloužil v IS, lze dopady jen těžko vyčíslit. Policie České republiky, státní zastupitelství a soudy by je měly pokrýt ze stávajících zdrojů, bez navýšení rozpočtu, neboť lze předpokládat jednotky, maximálně desítky případů ročně.

Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami

Na danou problematiku dále dopadají tyto mezinárodní úmluvy: úmluva o zabránění a trestání zločinů genocidia (vyhlášená pod č. 32/1955 Sb.), úmluva o nepromlčitelnosti válečných zločinů a zločinů proti lidskosti (vyhlášená pod č. 53/1974 Sb.), úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (vyhlášená pod č. 95/1974 Sb.), mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu (vyhlášená pod č. 116/1976 Sb.), mezinárodní pakt o občanských a politických právech a mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (vyhlášené pod č. 120/1976 Sb.), úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (vyhlášená pod č. 143/1988 Sb.) a evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách (č. 209/1992 Sb.). Osnova je s nimi v souladu, neboť kriminalizuje jednání, které tyto mezinárodní smlouvy reprobují.

---

² <http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2014/10/FF.pdf>

Z hlediska evropského práva je osnova naplněním usnesení Evropského parlamentu z 11. února 2015 o protiteroristických opatřeních, čj. 2015/2530(RSP), zejména bodu o trestním stíhání zahraničních bojovníků EU.

Zhodnocení souladu s ústavním pořádkem

Osnova je v souladu s ústavním pořádkem, neboť neexistuje lidské právo pomáhat povstalcům. Naopak je zakázáno participovat na zločinech proti lidskosti.

Zvláštní část

K článku I bodu 1

Toto ustanovení je podstatou nové právní úpravy. Jak je vyloženo v obecné části důvodové zprávy, předkladatelé jsou toho názoru, že současná právní úprava neumožňuje stíhat účast na ozbrojených silách nestátních útvarů, které mezinárodní právo veřejné souhrnně označuje jako „neuznaní povstalci“ (angl. *insurgents*). Pokud by byli uznáni za válčící sílu (angl. *belligerents*), šlo by o „povstalce“ (angl. *rebels*) v občanské válce, ale ani s těmi české trestní právo nepočítá, což je nutné změnit.

K článku I bodu 2

Vzhledem k tomu, že skutková podstata vlastizrady (§ 309 NTZ) rozlišuje mezi „cizí mocí“ a „cizím činitelem“, je nezbytné toto rozlišování vložit též do skutkové podstaty styků ohrožujících mír (§ 409 NTZ).

K článku II

Legisvakační lhůta se stanoví jako nulová s ohledem na to, že věc nesnese odkladu.

V Praze dne 22. června 2015

Martin Lank v. r.

David Kádner v. r.

Miroslav Janulík v. r.

Marek Černocho v. r.

Petr Adam v. r.

Jana Hnyková v. r.

Olga Havlová v. r.

Karel Fiedler v. r.

Augustin Karel Andrlé Saylor v. r.

Jiří Štětina v. r.

Jaroslav Holík v. r.

Stanislav Berkovec v. r.

Bohuslav Chalupa v. r.